Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

3 octombrie 2019*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Cooperare judiciară în materie civilă – Lege aplicabilă obligațiilor contractuale – Excluderea dreptului societăților comerciale din domeniul de aplicare al Convenției de la Roma și al Regulamentului (CE) nr. 593/2008 (Roma I) – Contract de fiducie, încheiat între un profesionist și un consumator, care are drept obiectiv unic gestionarea unei participații în comandită”

În cauza C-272/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), prin decizia din 28 martie 2018, primită de Curte la 20 aprilie 2018, în procedura

Verein für Konsumenteninformation

împotriva

TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna C. Toader și domnii A. Rosas, L. Bay Larsen și M. Safjan (raportor), judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul D. Dittert, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 februarie 2019,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Verein für Konsumenteninformation, de S. Schumacher, Rechtsanwalt;

– pentru TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG, de C. Kux, de G. Eckert și de I. Haiderer, Rechtsanwälte;

– pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin, de M. Wasmeier și de C. Valero, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 5 septembrie 2019,

* Limba de procedură: germana.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 alineatul (2) litera (e) și a articolului 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, deschisă spre semnare la Roma la 19 iunie 1980 (JO 1980, L 266, p. 1, denumită în continuare „Convenția de la Roma”), a articolului 1 alineatul (2) litera (f) și a articolului 6 alineatul (4) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO 2008, L 177, p. 6, denumit în continuare „Regulamentul Roma I”), precum și a articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Verein für Konsumenteninformation (Asociația pentru informarea consumatorilor, Austria, denumită în continuare „VKI”), pe de o parte, și TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG (denumită în continuare „TVP”), o societate de drept german, pe de altă parte, în legătură cu caracterul licit al unei clauze privind alegerea dreptului aplicabil utilizată de aceasta în contractele încheiate cu investitori privați.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Convenția de la Roma

3 Articolul 1 din Convenția de la Roma, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede:

„(1) Normele din prezenta convenție se aplică obligațiilor contractuale în toate situațiile în care există un conflict de legi.

(2) Dispozițiile prezentei convenții nu se aplică:

[…]

(e) chestiunilor reglementate de dreptul societăților și al altor persoane juridice, înregistrate sau nu, cum sunt constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, capacitatea juridică, funcționarea internă și dizolvarea societăților și altor persoane juridice, înregistrate sau nu, precum și răspunderea personală juridică a administratorilor sau a membrilor acestora pentru obligațiile societății sau ale persoanei juridice;

[…]”

4 Potrivit articolului 5 din această convenție, intitulat „Anumite contracte încheiate de consumatori”:

„(1) Prezentul articol se aplică contractelor care au ca obiect furnizarea de mărfuri sau servicii unei persoane (consumatorul), pentru o folosință care poate fi considerată ca nefăcând parte din activitatea sa profesională, precum și contractelor de acordare a unui credit în acest scop.

(2) Sub rezerva dispozițiilor articolului 3, alegerea de către părți a legii aplicabile nu poate avea ca rezultat privarea consumatorului de protecția care îi este asigurată prin normele imperative ale legii țării în care acesta își are reședința obișnuită:

– dacă încheierea unui contract a fost precedată în această țară de o ofertă specifică adresată consumatorului sau de publicitate și dacă acel consumator a îndeplinit în această țară toate formalitățile necesare în ceea ce îl privește pentru încheierea contractului sau

– dacă cocontractantul consumatorului sau reprezentantul acestuia a primit comanda consumatorului în această țară sau

– dacă contractul este o vânzare de mărfuri, iar consumatorul s-a deplasat din această țară într-o altă țară și a făcut acolo comanda, cu condiția ca voiajul să fi fost organizat de vânzător în scopul de a-l incita pe consumator să încheie o vânzare.

(3) Sub rezerva dispozițiilor articolului 4 și în absența unei alegeri în conformitate cu articolul 3, contractele cărora li se aplică prezentul articol sunt supuse legii țării în care consumatorul își are reședința obișnuită, dacă sunt încheiate în împrejurările descrise la alineatul (2) al prezentului articol.

(4) Prezentul articol nu se aplică:

[…]

(b) contractelor de prestări de servicii, în cazul în care serviciile urmează să fie prestate consumatorului exclusiv într-o altă țară decât cea în care consumatorul își are reședința obișnuită.

[…]”

Regulamentul Roma I

5 Considerentele (7) și (25) ale Regulamentului Roma I au următorul cuprins.

„(7) Domeniul de aplicare material și dispozițiile prezentului regulament ar trebui să fie concordante cu Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială («Bruxelles I») [JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74] și cu Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale («Roma II») [JO 2007, L 199, p. 40].

[…]

(25) În țara în care își au reședința obișnuită, consumatorii ar trebui să fie protejați prin norme de la care să nu se poată deroga prin convenție, cu condiția ca respectivul contract cu consumatorii să fi fost încheiat în cadrul activităților comerciale sau profesionale desfășurate de către un profesionist în țara respectivă. […]”

6 Articolul 1 din acest regulament, intitulat „Domeniul de aplicare material”, prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică obligațiilor contractuale în materie civilă și comercială, în situațiile care există un conflict de legi.

Regulamentul nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă.

(2) Sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului regulament:

[…]

(f) aspectele reglementate de dreptul societăților comerciale și al altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, precum constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, capacitatea juridică, organizarea internă sau dizolvarea societăților și a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, și răspunderea personală a asociaților și membrilor acestora pentru obligațiile societății sau ale organismului;

[…]"

7 Articolul 3 din regulamentul menționat, intitulat „Libertatea de alegere", prevede la alineatul (1):

„Contractul este guvernat de legea aleasă de către părți. […]"

8 Potrivit articolului 6 din același regulament, intitulat „Contractele încheiate cu consumatorii":

„(1) Fără a aduce atingere articolelor 5 și 7, contractul încheiat de o persoană fizică într-un scop care poate fi considerat ca neavând legătură cu activitatea sa profesională («consumatorul») cu o altă persoană, care acționează în exercitarea activității sale profesionale («profesionistul»), este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită consumatorul, cu condiția ca profesionistul:

(a) să-și desfășoare activitatea comercială sau profesională în țara în care își are reședința obișnuită consumatorul sau

(b) prin orice mijloace, să-și direcționeze activitățile către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara în cauză,

și ca respectivul contract să se înscrie în sfera activităților respective.

(2) Fără a aduce atingere alineatului (1), părțile pot alege legea aplicabilă unui contract care îndeplinește cerințele prevăzute la alineatul (1), în conformitate cu articolul 3. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva consumatorul de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în conformitate cu alineatul (1).

[…]

(4) Alineatele (1) și (2) nu se aplică următoarelor contracte:

(a) contractelor de prestări servicii în temeiul cărora serviciile sunt prestate consumatorului exclusiv într-o altă țară decât în cea în care acesta își are reședința obișnuită;

[…]"

Directiva 93/13

9 Potrivit celui de al zecelea considerent al Directivei 93/13:

„[…] trebuie excluse din domeniul de aplicare al prezentei directive, *inter alia*, contractele de muncă, contractele privind drepturile de succesiune, contractele privind drepturi care intră sub incidența Codului familiei și contractele privind înființarea sau organizarea companiilor sau acordurile de parteneriat”.

10 Articolul 3 din această directivă prevede la alineatul (1):

„O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.”

Dreptul austriac

11 Articolul 6 din Konsumentenschutzgesetz (Legea federală privind stabilirea dispozițiilor pentru protecția consumatorilor) din 8 martie 1979 (BGBl. nr. 140/1979, denumită în continuare „KSchG”) prevede la alineatul (3):

„O clauză contractuală cuprinsă în condițiile generale sau în formularele de contract standard este lipsită de efect dacă este redactată într-un mod neclar și de neînțeles.”

12 Articolul 13a alineatul (2) din KSchG prevede:

„Articolul 6 [se aplică], în scopul protecției consumatorilor, indiferent de dreptul care guvernează contractul, în cazul în care acesta din urmă a intervenit în cadrul unor activități exercitate în Austria de profesionist, în vederea încheierii unor asemenea contracte, sau de persoanele angajate de profesionist în acest scop.”

13 Potrivit articolului 864a din Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil general) din 1 iunie 1811 (JGS nr. 946/1811, denumit în continuare „ABGB”):

„Dispozițiile având un conținut neobișnuit utilizate de o parte contractantă în condițiile generale sau în contracte de adeziune sunt considerate nescrise, dacă sunt nefavorabile celeilalte părți, și că aceasta, inclusiv având în vedere împrejurările, în mod specific aparența exterioară a actului, nu trebuia să se aștepte la asemenea dispoziții, cu excepția cazului în care prima parte contractantă i-a atras în mod specific atenția celei de a doua cu privire la aceste dispoziții.”

14 Articolul 879 din ABGB prevede:

„(1) Este nul un contract care încalcă o interdicție legală sau este contrar bunelor moravuri.

[…]

(3) O clauză contractuală care figurează în condițiile generale sau în contracte de adeziune și nu prevede una dintre obligațiile principale ale părților este nulă de drept dacă prejudiciază în mod grav o parte, având în vedere toate împrejurările.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

15 VKI, în calitate de asociație de consumatori având statut de utilitate publică, cu sediul în Austria, este abilitată să formuleze acțiuni în încetare în scopul protejării intereselor consumatorilor care au reședința în Austria.

16 TVP este o societate cu sediul în Hamburg (Germania), filială deținută 100 % de grupul MPC Münchmeyer Capital AG Hamburg (denumit în continuare „grupul MPC”), care creează și comercializează fonduri de investiții de tip închis. Aceste fonduri sunt constituite sub forma unor societăți în comandită supuse legii germane, în care investitori privați și instituționali pot dobândi participații, în calitate de comanditari.

17 Până la 19 decembrie 2014, între TVP și societatea sa mamă exista un acord de control și de plată a dividendelor. Astfel, conducereaTVP era subordonată grupului MPC.

18 Printre numeroasele societăți în comandită constituite de grupul MPC se numără Dreiundvierzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG (denumit în continuare „al 43-lea fond”), Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG (denumit în continuare „al 51-lea fond”) și Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG (denumit în continuare „al 72-lea fond”).

19 În calitate de administrator și comanditar fondator, TVP deține o participație în special la al 43-lea fond, constituit în cursul anului 2003. Întrucât acest fond nu a fost comercializat doar în Austria, la o bancă austriacă a fost deschis un cont fiduciar destinat plăților sumei corespunzătoare participațiilor dobândite de investitorii având reședința în Austria. Alte fonduri ale TVP au fost comercializate exclusiv în Austria, precum Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland (constituit în cursul anului 2004) și Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland (constituit în anul 2011). TVP a deschis la o bancă austriacă un cont fiduciar pentru aceste din urmă două fonduri.

20 În temeiul articolului 3 alineatul (3) din statutul celui de al 43-lea fond, TVP este abilitată să admită comanditari suplimentari. Investitorii interesați, viitorii comanditari, plătesc astfel o participație în contul fiduciar al acestui fond. Investitorii intră în acest mod indirect în acest fond, în calitate de constituitori, prin intermediul TVP, care acționează în calitate de administrator fiduciar. TVP administrează participațiile lor pe baza unui contract de fiducie. Acest procedeu se aplică și în privința celorlalte fonduri.

21 TVP nu își asumă ea însăși sarcina de a prospecta acești investitori, această activitate fiind efectuată de o altă filială deținută 100 % de grupul MPC, CPM Anlagen Vertriebs GmbH i.L. Ofertele și materialele publicitare destinate consumatoriilor având reședința în Austria sunt transmise de această filială, dar și de alți intermediari precum unele bănci austriece sau consilieri de investiții. TVP, care nu deține nici sediu, nici sucursală în Austria, nu are un contact direct cu comanditarii și nu realizează personal nicio activitate de consiliere.

22 Investitorii pot dobândi participații la fonduri adresând TVP o declarație de adeziune sub forma unei oferte de încheiere a unui contract de fiducie. Astfel cum reiese din decizia de trimitere, toți investitorii în discuție în litigiul pendinte în fața instanței de trimitere au semnat cererea lor de subscripție în Austria. Suma corespunzătoare participației lor trebuia plătită în contul fiduciar al fondului ales, deschis în numele TVP la o bancă austriacă. În nicio situație suma corespunzătoare participației lor nu a fost plătită într-un cont fiduciar german.

23 TVP oferă investitorilor o prestare de servicii de fiducie. Ea preia participația comanditară pe seama investitorului și o administrează fiduciar. Ea exercită, în nume propriu, însă pe seama investitorului, drepturile acestuia din urmă izvorâte din participația sa comanditară și îi transferă sumele corespunzătoare dividendelor și toate celelalte avantaje patrimoniale izvorâte din participația sa. TVP

transmite în mod curent investitorilor informațiile furnizate de fond cu privire la desfășurarea activității societății în care aceștia dețin o participație. Pentru aceste prestații, TVP primește o remunerație forfetară anuală în cuantum de 0,3 % din participația investitorului.

24 În cadrul relațiilor sale de afaceri cu investitorii privați, TVP utilizează formulare de contract standard. Actele juridice necesare (semnarea declarației de aderiune) sunt încheiate de investitori în Austria și acceptate în Austria de parteneri contractuali ai TVP sau de parteneri contractuali ai acestora.

25 TVP își exercită activitatea de administrare în temeiul unui contract de fiducie. În contractele de fiducie în discuție se prevede în special:

„Contractul de fiducie intră sub incidența dreptului Republicii Federale Germania. În măsura în care este posibil în mod legal să se convină astfel, locul de executare este sediul administratorului fiduciar, iar instanța în circumscripția căreia se află acest sediu este competentă să soluționeze toate litigiile privind acest contract și încheierea sa."

26 Această clauză nu s-a negociat individual și figurează în formularele de contract standard. Formularele respective nu conțin nici o mențiune clară care să permită viitorului investitor să ia cunoștință de aceasta în mod facil.

27 Potrivit instanței de trimitere, TVP își direcționează serviciile către piața austriacă și exploatează un site internet, www.tvp-treuhand.at, de la care utilizatorul este trimis la site-ul german www.tvp-treuhand.de. Titularul numelui de domeniu este o întreprindere din grupul MPC care este responsabilă în materie de informatică pentru întregul grup. Această societate administrează și pagina de start germană a site-ului internet. Începând cu anul 2006, investitorii austrieci se pot înscrie prin intermediul acestui site. Din anul 2011, investitorii care își exprimă voința în mod expres pot vota online, nu numai în scris. Investitorul poate de asemenea să consulte o copie a înscrisurilor pe care le-a obținut prin acest mijloc.

28 Printr-o acțiune în încetare introdusă la 6 septembrie 2013 în fața Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena, Austria), VKI a solicitat să i se interzică TVP să utilizeze, în condițiile generale pe care își întemeiază contractele de fiducie pe care le încheie sau în formularele de contract standard utilizate în acest scop, în cadrul relațiilor sale de afaceri cu investitorii având reședința în Austria, care în opinia sa trebuie considerați consumatori, clauza privind alegerea dreptului aplicabil și clauzele având un conținut echivalent, precum și să aplice aceste clauze.

29 Potrivit VKI, clauza privind alegerea dreptului aplicabil încalcă atât dreptul Uniunii, cât și dreptul austriac. În special, ea ar fi contrară articolului 6 alineatul (3) din KSchG, dar și articolului 864a și articolului 879 alineatul (3) din ABGB. În temeiul articolelor 4 și 6 din Regulamentul Roma I, legalitatea clauzei contestate ar trebui apreciată nu doar în raport cu dreptul aplicabil acestui contract, ci și cu dreptul locului actului ilicit, și anume dreptul austriac. Dreptul austriac ar fi de asemenea aplicabil în temeiul Convenției de la Roma și al Regulamentului Roma I, pentru motivul că TVP și-ar fi organizat activitatea pe piața austriacă în cunoștință de cauză și că prestările de servicii care îi sunt imputabile ar fi fost furnizate în Austria.

30 Prin hotărârea din 3 septembrie 2015, instanța de prim grad de jurisdicție a admis această acțiune. Aplicând dreptul austriac, ea a dispus astfel ca TVP să înceteze să utilizeze, în relațiile sale de afaceri cu consumatorii având reședința în Austria, clauzele vizate de acțiunea menționată.

31 Prin ordonanța din 13 septembrie 2016, Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior, Austria), sesizat în apel, a anulat hotărârea pronunțată de această instanță și i-a trimis cauza spre rejudecare în vederea continuării cercetării judecătorești și a pronunțării unei noi decizii. Acesta a considerat că examinarea validității clauzei privind alegerea dreptului aplicabil trebuia efectuată în raport cu dreptul german, însă, conform acestui drept, o clauză cuprinsă în condițiile generale este

abuzivă din moment ce induce în eroare consumatorul, dându-i impresia că doar dreptul german este aplicabil contractului, fără a-l informa cu privire la faptul că, în conformitate cu Regulamentul Roma I și cu Convenția de la Roma, el beneficiază și de protecția pe care i-o asigură dispozițiile imperative ale legii țării în care își are reședința obișnuită, în speță dreptul austriac. Instanța de apel arată că, presupunând că clauza privind alegerea dreptului aplicabil în favoarea dreptului german este validă, în continuare ar trebui, în principiu, să se examineze legalitatea celorlalte clauze în raport cu acest drept. Instanța de apel apreciază că ar fi trebuit de asemenea să se verifice dacă dispozițiile imperative de protecție a consumatorilor prevăzute de dreptul austriac se opun aplicării dreptului german în cadrul aprecierii legalității clauzelor contestate.

32 Atât VKI, cât și TPV au introdus la Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) calea de atac împotriva hotărârii instanței de apel. În opinia TVP, Convenția de la Roma și Regulamentul Roma I nu sunt aplicabile, având în vedere excluderea din domeniul lor de aplicare a aspectelor referitoare la dreptul societăților comerciale. Din cauza interdependenței dintre statutele societății și contractul de fiducie, constituitorii ar fi direct implicați în societate în calitate de asociați. Mai mult, ar fi aplicabile și excepțiile prevăzute la articolul 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția de la Roma și la articolul 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul Roma I, pentru motivul că, în calitate de administrator fiduciar, TVP ar exercita drepturile unui comanditar și, în consecință, ar presta servicii.

33 În aceste împrejurări, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Excluderea din domeniul de aplicare prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (e) din Convenția de la Roma și la articolul 1 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul Roma I vizează și acordurile încheiate între un constituitor și un administrator care deține în fiducie, pentru constituitorul menționat, o participație într-o societate în comandită, în special atunci când statutele societății și contractul de fiducie sunt interdependente?

2) În cazul unui răspuns negativ la a prima întrebare:

Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o clauză dintr-un contract de fiducie, încheiat între un profesionist și un consumator, având ca obiect administrarea unei participații deținute într-o societate în comandită, care nu a fost negociată în mod individual și potrivit căreia legea aplicabilă este cea a statului în care își are sediul societatea în comandită, este abuzivă atunci când contractul de fiducie are ca obiect unic administrarea societății în comandită menționate, iar constituitorul are drepturile și obligațiile unui asociat direct?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la prima sau la a doua întrebare:

Răspunsul este diferit atunci când, pentru a presta serviciile datorate, profesionistul nu trebuie să se deplaseze în statul de reședință al consumatorului, însă are obligația să îi transfere consumatorului dividende și alte beneficii patrimoniale rezultate din participația deținută, precum și să îi comunice informații referitoare la desfășurarea activității [societății în care deține o] participație? Problema aplicabilității Regulamentului Roma I sau a Convenției de la Roma este importantă în această privință?

4) În cazul unui răspuns afirmativ la a treia întrebare:

Răspunsul rămâne valabil atunci când, în plus, cererea de subscriere a consumatorului a fost semnată în statul de reședință al acestuia, profesionistul pune la dispoziție și pe internet informații referitoare la participația deținută, iar în statul de reședință al consumatorului a fost

constituit un cont de plăți în care acesta din urmă trebuie să achite valoarea participației, chiar dacă profesionistul nu are dreptul de a dispune de acest cont bancar? Problema aplicabilității Regulamentului Roma I sau a Convenției de la Roma este importantă în această privință?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

34 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere dorește să afle în esență dacă articolul 1 alineatul (2) litera (e) din Convenția de la Roma și articolul 1 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul Roma I trebuie interpretate în sensul că sunt excluse din domeniul de aplicare al acestei convenții și al acestui regulament unele obligații contractuale precum cele în discuție în litigiul principal, ce decurg dintr-un contract de fiducie care are ca obiect administrarea unei participații într-o societate în comandită.

35 În această privință, Curtea a statuat recent că excluderea din domeniul de aplicare al Regulamentului Roma I a aspectelor reglementate de dreptul societăților comerciale și al altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, precum constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, capacitatea juridică, organizarea internă sau dizolvarea societăților și a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (f) din acest regulament, privește numai aspectele organice ale acestor societăți și a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice (Hotărârea din 8 mai 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punctul 33).

36 Această interpretare este confirmată de Raportul referitor la Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, redactat de domnii Mario Giuliano, profesor la Universitatea Milano, și Paul Lagarde, profesor la Universitatea Paris I (JO 1980, C 282, p. 1), potrivit căruia excluderea aspectelor respective din domeniul de aplicare al Convenției de la Roma, care a fost înlocuită între statele membre cu Regulamentul Roma I, vizează toate actele de natură complexă necesare pentru constituirea unei societăți sau care reglementează viața sa internă ori dizolvarea sa, cu alte cuvinte acte care țin de dreptul societăților comerciale (Hotărârea din 8 mai 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punctul 34).

37 Astfel cum domnul avocat general a arătat la punctele 49-55 din concluzii, deși operațiunile precum cele de vânzare sau de fiducie care privesc părți sociale sunt de natură să aducă în discuție aspecte reglementate de dreptul societăților comerciale, această concluzie nu se aplică în privința contractelor care stau la baza acestor operațiuni. În special, simpla împrejurare că un contract are legătură cu „aspecte reglementate de dreptul societăților comerciale” nu are ca efect excluderea din domeniul de aplicare al Regulamentului Roma I a obligațiilor care decurg din acest contract. Prin urmare, aceste aspecte nu trebuie confundate cu aspectele de ordin contractual. În speță, acțiunea în încetare intentată de VKI privește caracterul abuziv și, din această cauză, caracterul licit al anumitor clauze din contractele de fiducie în discuție. În consecință, aspectele invocate în litigiul principal se încadrează în domeniul legii ce reglementează contractul și, prin urmare, al Regulamentului Roma I.

38 Trebuie să se amintească de asemenea că, în ceea ce privește obligațiile generate de un contract de împrumut încheiat de o societate înainte de absorbția sa transfrontalieră, care se încadra, înainte de această fuziune prin absorbție, în domeniul de aplicare al Convenției de la Roma, Curtea a statuat că legea aplicabilă interpretării și executării acestor obligații ulterior fuziunii respective rămânea cea care le era aplicabilă anterior (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 aprilie 2016, KA Finanz, C-483/14, EU:C:2016:205, punctele 52-58).

39 Pe de altă parte, deși între părțile din litigiul principal există o divergență cu privire la aspectul dacă constituitorii au sau nu calitatea de asociați, acest aspect, care este reglementat de dreptul societăților comerciale, nu este decisiv în cadrul cauzei principale. Astfel, el privește nu întinderea eventualelor drepturi și obligații pe care constituitorii le-ar avea, în temeiul dreptului societăților comerciale aplicabil, față de societățile în comandită sau eventualele obligații ale constituitorilor față de terții creditori ai societății, ci caracterul abuziv și, prin urmare, caracterul licit al anumitor clauze ale contractului de fiducie.

40 Or, aceste clauze, care privesc aspecte precum întinderea răspunderii TVP în calitate de administrator fiduciar, locul executării prestațiilor fiduciare și legea aplicabilă contractului de fiducie au ca obiect reglementarea raporturilor contractuale dintre constituitori și administratori fiduciari și se încadrează în domeniul *lex contractus*. Obligațiile în discuție în litigiul principal nu sunt, așadar, excluse din domeniul de aplicare al Convenției de la Roma sau al Regulamentului Roma I.

41 Având în vedere cele ce precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 1 alineatul (2) litera (e) din Convenția de la Roma și articolul 1 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul Roma I trebuie interpretate în sensul că nu sunt excluse din domeniul de aplicare al acestei convenții și al acestui regulament unele obligații contractuale precum cele în discuție în litigiul principal, ce decurg dintr-un contract de fiducie care are ca obiect administrarea unei participații într-o societate în comandită.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

42 Prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere dorește să afle în esență dacă articolul 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția de la Roma și articolul 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul Roma I trebuie interpretate în sensul că în excluderea prevăzută în aceste dispoziții se încadrează un contract de fiducie în temeiul căruia serviciile care sunt datorate consumatorului trebuie să fie prestate de pe teritoriul altei țări, la distanță, în țara în care acesta își are reședința obișnuită.

43 În această privință, instanța de trimitere a constatat deja că contractele de fiducie în litigiu sunt contracte încheiate cu un consumator, susceptibile să intre în sfera normelor de protecție a consumatorilor prevăzute la articolul 5 din Convenția de la Roma și la articolul 6 din Regulamentul Roma I. Astfel, aceste contracte obligă un „profesionist”, și anume TVP, care acționează în exercitarea activității sale profesionale, față de diferiți investitori care au calitatea de „consumatori”, și anume persoane fizice care, prin încheierea contractelor respective, au acționat într-un scop ce poate fi considerat ca neavând legătură cu o asemenea activitate.

44 Totuși, aceste articole exclud în mod expres, la alineatul (4), anumite contracte din domeniul lor de aplicare. În special, articolul 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția de la Roma și articolul 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul Roma I prevăd, cu termeni identici, că normele de protecție în materia contractelor încheiate cu consumatorii nu se aplică „contractelor de prestări servicii în temeiul cărora serviciile sunt prestate consumatorului exclusiv într-o altă țară decât în cea în care acesta își are reședința obișnuită”.

45 Din modul de redactare a acestor dispoziții reiese că articolul 5 din Convenția de la Roma și articolul 6 alineatele (1) și (2) din Regulamentul Roma I nu se aplică atunci când, în primul rând, există un contract de prestări de servicii și, în al doilea rând, serviciile sunt prestate consumatorului exclusiv într-o altă țară decât în cea în care acesta își are reședința obișnuită.

46 În ceea ce privește, pe de o parte, noțiunea de „contract de prestări de servicii”, aceasta trebuie înțeleasă în același mod ca cea de „contract de prestări servicii”, care figurează la articolul 4 alineatul (1) litera (b) din acest regulament, și ca cea de „prestare de servicii”, în înțelesul articolului 5

alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001, în sensul că privește angajamentul efectuării unei activități determinate în schimbul unei remunerații (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 mai 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punctele 36-41).

47 În speță, trebuie să se constate că, în temeiul unui contract de fiducie precum cele în discuție în litigiul principal, administratorul fiduciar efectuează o activitate care constă în administrarea lucrului plasat în fiducie, în schimbul unei remunerații. Prin urmare, un asemenea contract trebuie considerat că are ca obiect o prestare de servicii, în sensul articolului 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția de la Roma și al articolului 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul Roma I.

48 În ceea ce privește, pe de altă parte, țara în care serviciile datorate consumatorului trebuie să fie prestate, trebuie să se stabilească mai întâi dacă această chestiune este prealabilă desemnării legii care guvernează contractul sau ține de aceasta din urmă.

49 Or, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 71 din concluzii, chestiunea locului de prestare a serviciilor datorate consumatorului urmărește să determine legea aplicabilă contractului și, în consecință, trebuie să fie soluționată înainte de desemnarea acesteia.

50 În această privință, din raportul referitor la convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, menționat la punctul 36 din prezenta hotărâre, reiese că excluderea care figurează la articolul 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția de la Roma este justificată de faptul că, în cazul contractelor de prestări de servicii furnizate exclusiv în afara statului în care consumatorul își are reședința, acesta nu poate în mod rezonabil să se aștepte ca legea statului său de origine să se aplice prin derogare de la normele generale prevăzute la articolele 3 și 4 din această convenție.

51 Astfel, în afară de a permite unui prestator ca TVP să aleagă, în detrimentul obiectivului de protecție a consumatorilor, legea aplicabilă prin recurgerea la o clauză contractuală care stabilește locul prestării, excluderea în discuție nu poate fi interpretată în sensul că termenii „sunt prestate”, în înțelesul articolului 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul Roma I, se referă la obligația stabilită pe cale contractuală de realizare a prestării de servicii într-un loc determinat. Astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 76 din concluzii, trebuie să se verifice dacă rezultă din însăși natura serviciilor convenite că acestea nu pot fi prestate, în ansamblul lor, decât în afara statului în care consumatorul își are reședința obișnuită.

52 În situațiile în care, astfel cum prevăd contractele în discuție în litigiul principal, locul realizării materiale a prestației se situează într-o țară diferită de cea în care consumatorul beneficiază de această prestație, trebuie să se considere că serviciile nu sunt prestate „exclusiv” în afara statului membru în care consumatorul își are reședința obișnuită decât atunci când acesta din urmă nu are nicio posibilitate să obțină beneficiul din această prestație în statul de reședință și trebuie să se deplaseze în acest scop în străinătate.

53 În speță, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 81 din concluzii, faptul că sumele necesare pentru aderarea la societate au fost plătite în conturi fiduciare ale TVP în Austria, că aceasta a plătit dividende consumatorilor austrieci în conturi austriece, că își îndeplinește obligațiile de informare care decurg din contractul de fiducie trimițând rapoarte cu privire la administrarea sa fiduciară consumatorilor austrieci în Austria și faptul că dispune de un site internet destinat consumatorilor austrieci în care aceștia pot să consulte informații și să își exercite dreptul de vot tind să indice, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere, că aceste servicii sunt prestate la distanță în țara de reședință a consumatorului. De aici rezultă că excluderea prevăzută la articolul 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția de la Roma și la articolul 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul Roma I nu are vocație să se aplice.

54 Reiese din cele de mai sus că articolul 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția de la Roma și articolul 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul Roma I trebuie interpretate în sensul că nu se încadrează în sfera excluderii prevăzute în aceste dispoziții un contract de fiducie în temeiul căruia serviciile care sunt datorate consumatorului trebuie să fie prestate de pe teritoriul altei țări, la distanță, în țara în care acesta își are reședința obișnuită.

Cu privire la a doua întrebare

55 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere dorește să afle în esență dacă articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o clauză dintr-un contract de fiducie încheiat între un profesionist și un consumator, referitoare la administrarea unei participații în comandită, care nu a fost negociată în mod individual și în temeiul căreia dreptul aplicabil este cel al statului membru în care își are sediul societatea în comandită, este abuzivă în sensul acestei dispoziții.

56 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că articolul 5 alineatul (3) din Convenția de la Roma și articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma I prevăd că, în principiu, un contract încheiat cu un consumator este reglementat de legea țării în care consumatorul își are reședința obișnuită.

57 Întrucât acțiunea introdusă în cauza principală privește consumatori care au reședința în Austria, dreptul austriac are, în principiu, vocație să reglementeze contractele de fiducie pe care consumatorii respectivi le-au încheiat cu TVP. În acest sens, trebuie să se afle dacă clauza de alegere a legii inserată în aceste contracte și care desemnează ca fiind aplicabilă legea sediului TVP, și anume dreptul german, este ilicită pentru motivul că ar fi abuzivă.

58 Deși articolul 5 alineatul (2) din Convenția de la Roma și articolul 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I autorizează, în principiu, o clauză privind alegerea legii aplicabile, trebuie totuși amintit că este abuzivă, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13, o asemenea clauză cuprinsă în condițiile generale de vânzare ale unui profesionist, care nu a fost negociată în mod individual și care îl induce în eroare pe consumator, dându-i impresia că doar legea statului membru în care este situat sediul acestui profesionist se aplică contractului încheiat în formă electronică, fără a-l informa despre faptul că el beneficiază de asemenea, în temeiul articolului 6 alineatul (2) din regulamentul menționat, de protecția asigurată de dispozițiile imperative ale dreptului care i-ar fi aplicabil în lipsa acestei clauze, aspect a cărui verificare este de competența instanței naționale, în lumina tuturor împrejurărilor relevante (Hotărârea din 28 iulie 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, punctul 71).

59 Considerațiile care precedă nu sunt limitate la o modalitate specifică de încheiere a contractelor, și anume, în special, pe cale electronică, și au o aplicabilitate generală. Ele trebuie, așadar, să determine instanța de trimitere să constate caracterul abuziv al clauzei de alegere a legii în litigiu dacă sunt îndeplinite condițiile menționate la punctul precedent, aspect a cărui verificare este de competența acestei instanțe.

60 Reiese din cele de mai sus că este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o clauză a unui contract de fiducie referitor la administrarea unei participații în comandită precum cele în discuție în litigiul principal, încheiat între un profesionist și un consumator, care nu a fost negociată în mod individual și în temeiul căreia dreptul aplicabil este cel al statului membru în care este situat sediul societății în comandită, este abuzivă, în sensul acestei dispoziții, atunci când îl induce în eroare pe consumator, dându-i impresia că doar legea acestui stat membru este aplicabilă contractului, fără a-l informa despre faptul că el beneficiază de asemenea, în temeiul articolului 5 alineatul (2) din Convenția de la Roma și al articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I, de protecția asigurată de dispozițiile imperative ale dreptului național care ar fi aplicabil în lipsa acestei clauze.

Cu privire la cheltuielile de judecată

61 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) **Articolul 1 alineatul (2) litera (e) din Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, deschisă spre semnare la Roma la 19 iunie 1980, și articolul 1 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) trebuie interpretate în sensul că nu sunt excluse din domeniul de aplicare al acestei convenții și al acestui regulament unele obligații contractuale precum cele în discuție în litigiul principal, ce decurg dintr-un contract de fiducie care are ca obiect administrarea unei participații într-o societate în comandită.**

2) **Articolul 5 alineatul (4) litera (b) din Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale și articolul 6 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul nr. 593/2008 trebuie interpretate în sensul că nu se încadrează în sfera excluderii prevăzute în aceste dispoziții un contract de fiducie în temeiul căruia serviciile care sunt datorate consumatorului trebuie să fie prestate de pe teritoriul altei țări, la distanță, în țara în care acesta își are reședința obișnuită.**

3) **Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că o clauză a unui contract de fiducie referitor la administrarea unei participații în comandită precum cele în discuție în litigiul principal, încheiat între un profesionist și un consumator, care nu a fost negociată în mod individual și în temeiul căreia dreptul aplicabil este cel al statului membru în care este situat sediul societății în comandită, este abuzivă, în sensul acestei dispoziții, atunci când îl induce în eroare pe consumator, dându-i impresia că doar legea acestui stat membru este aplicabilă contractului, fără a-l informa despre faptul că el beneficiază de asemenea, în temeiul articolului 5 alineatul (2) din Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale și al articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul nr. 593/2008, de protecția asigurată de dispozițiile imperative ale dreptului național care ar fi aplicabil în lipsa acestei clauze.**

Semnături